

Harde werker die kan verzoenen

De Tweede Kamer behandelt deze maanden de begrotingen van de ministeries. Trouw geeft een voorbeschouwing en stelt de bewindslieden voor. Vandaag: volksgezondheid, welzijn en sport.

Wat drijft Martin van Rijn (1956) om een mooie baan als bestuursvoorzitter van het pensioenfonds PGGM te verruilen voor het staatssecretariaat op het ministerie van volksgezondheid, welzijn en sport (VWS)? Hij zal geleefd worden en voor rotte vis worden uitgemaakt vanwege miljardenbezuinigingen op de AWBZ. In ruil daarvoor krijgt hij een salaris dat ongeveer een derde bedraagt van wat hij bij PGGM verdiende.

Eeke van der Veen, voormalig PvdA-Kamerlid en oud-topman van zorgverzekeraar Agis, kent Van Rijn al jaren. Hij kan maar één reden bedenken waarom Van Rijn de overstap maakt: "De zorg heeft zijn passie. Hij heeft met deze stap meer z'n hart gevolgd dan zijn hoofd."

Passie is een term die vaker valt in verband met Van Rijn. Passie voor de zorg en voor de publieke zaak.

Belangstelling voor politieke economie had hij al als middelbare scholier. Wat regel je collectief, wat niet? Die vragen boeien hem. Politieke economie ging deze zoon van een scheepstimmerman dan ook studeren, in de jaren zeventig aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Voor Van Rijn (gehuwd, twee kinderen) betekent de overstap naar het ministerie een terugkeer. Ten tijde van minister Hoogervorst (VVD) was hij daar directeur-generaal gezondheidszorg.

Van Rijn moet de AWBZ, de volksverzekering waarvan honderdduizenden mensen afhankelijk zijn, terugbrengen tot waar deze ooit voor is bedoeld: een verzekering voor langdurige, onverzekerbare zorg in verpleeg- en verzorgingshuizen en gehandicapteninstellingen. Alleen de zwaarste gevallen kunnen daar nog terecht. Lichtere vormen van zorg worden thuis geleverd, want de rode draad wordt dat patiënten zo lang mogelijk thuis blijven wonen.

Niet-medische zorg (ondersteuning, begeleiding, verzorging) gaat uit de AWBZ naar de gemeenten. Tegelijk wordt daar miljarden op bezuinigd. Het Malieveld is weleens om minder vol gestroomd. En dan is Van Rijn ook nog verantwoordelijk voor de jeugdzorg. Ook die gaat in de loop van deze kabinetsperiode naar de gemeenten.

Van Rijn werd in zijn studietijd lid van de PvdA. Het waren de jaren van het kabinet-Den Uyl. Deze PvdA-premier fascineerde hem. Een politieke loopbaan ambieerde hij aanvankelijk niet, al was hij afdelingsvoorzitter van de PvdA in Den Haag. Hij koos na zijn afstuderen in 1980 voor een ambtelijke carrière. Eerst bij het ministerie van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieu (Vrom), vanaf 2000 bij binnenlandse zaken en tot slot bij VWS. Daar volbracht hij in 2006 met Hoogervorst het huzarenstukje van de stelselherziening: de invoering van marktwerking in de zorg met een regierol voor de zorgverzekeraars. Van Rijn wordt daarvoor geprezen. Eeke van der Veen: "Ik durf te stellen dat 60, 70 procent van dit besluit op zijn conto kan worden geschreven. Van Rijn is altijd doelgericht, maar zo dat hij voor- en tegenstanders meekrijgt. Hij is heel goed in

informele contacten, sterk in het koppelen van zaken, in dingen met elkaar verzoenen die op het eerste gezicht tegenstrijdig zijn."

Daarbij is hij een harde werker. "Je kunt hem dag en nacht bellen", getuigt Roger van Boxtel, bestuursvoorzitter van zorgverzekeraar Menzis en oud-minister van grote-stedenbeleid in het tweede kabinet-Kok. "Hij belde mij weleens om twee uur 's nachts op, om eindeloos te praten over de stelselwijziging. Hij is een echte regelaar. Die stelselherziening heeft hij tot in de kleinste details gecoördineerd."

Van Rijn loopt niet altijd in de pas met de PvdA. Bijvoorbeeld als het gaat om de marktwerking in de zorg. Zijn partij wil daar van af, al is dat bij de kabinetsformatie niet gelukt. Ook is Van Rijn het er niet mee eens dat behalve begeleiding ook verzorging naar de gemeenten gaat. In september nog presenteerde hij een 'Agenda voor de zorg', waarin staat dat verzorging en verpleging bij de zorgverzekeraars horen.

Maar niemand in Den Haag twijfelt eraan dat Van Rijn zijn nieuwe opdracht loyaal en met succes zal uitvoeren. Van Boxtel: "Hij staat na de stelselherziening opnieuw voor een enorme taak. Die zal nog meer van hem vergen, nog meer compassie met mensen die er misschien anders over denken. Maar ik twijfel er niet aan dat hij dit kan."

Martin van Rijn geldt als de architect van de omstreden stelselherziening in de zorg.

AWBZ, jeugdzorg en verhogen eigen risico

Veel debat zal er zijn over de veranderingen in de AWBZ en in de jeugdzorg, hoewel de echt grote wijzigingen pas na 2013 aan de orde zijn. Maar per 1 januari maakt het kabinet wel een klein begin. Voor mensen die nu al in een verzorgingshuis wonen, verandert er niets. Maar voor nieuwe gevallen wel. Ouderen, mensen met psychische problemen en verstandelijk gehandicapten die een indicatie krijgen voor lichte vormen van zorg (in jargon: zorgzwaartepakket 1 of 2) kunnen na 1 januari niet meer in een instelling terecht. In de jaren na 2013 gaat dit ook gelden voor de zwaardere gevallen. Op den duur blijft intramurale zorg alleen beschikbaar voor de zwaarste vormen van zorg (vanaf pakket 5). Voor kinderen en jongeren tot 22 jaar verandert er voorlopig niets. Er valt tijdens de komende begrotingsbehandeling meer te verhapstukken, zoals:

verhoging van het eigen risico naar 350 euro

eigen bijdragen in de geestelijke gezondheidszorg

in elkaar schuiven (per 2014) van de bestaande regelingen voor inkomenssteun aan chronisch zieken en gehandicapten: de Wet Tegemoetkoming Chronisch Zieken en Gehandicapten, de fiscale regeling voor specifieke zorgkosten en de compensatie eigen risico. Inkomenssteun wordt maatwerk en inkomensafhankelijk.

Edith Schippers: even getwijfeld, toch gebleven

Even was het de vraag of Edith Schippers nog wel minister van volksgezondheid wilde blijven in het nieuwe kabinet. Het was een 'gewetensvraag', zoals ze zelf onlangs zei. In het aanvankelijke regeerakkoord stond immers de inkomensafhankelijke zorgpremie. Met zo'n premie kunnen zorgverzekeraars niet met elkaar concurreren. Daarmee werd het huidige zorgstelsel in de kern aangetast.

Toch trad Schippers toe tot het nieuwe kabinet. Vlak daarna kwam alles voor haar alsnog op z'n pootjes terecht: de inkomensafhankelijke zorgpremie ging van tafel na een opstand onder de VVD-achterban. Het zorgstelsel was gered.

Edith Schippers kan haar beleid nu voortzetten in de van haar bekende stijl: rechttoe, rechtaan. Doel is de uitgavengroei te beperken tot hooguit 2,5 procent. Middel: zorg bij voorkeur thuis, en pas in het ziekenhuis als het echt niet anders kan. En ze zal een einde maken aan betaling per verrichting, de 'perverse prikkel' die de kosten in de zorg opjaagt.